

M I R A D O R

Q

De la Catalunya cristiana a l'Església catalana

Quina és la missió de l'Església en la Catalunya del 2017 des de la perspectiva de la fe en el missatge de Jesús? *A Catalunya, l'Església serà catalana o no serà* fou el títol d'un article de Josep Maria Carbonell, degà de la Facultat de Comunicació Blanquerna de la Universitat Ramon Llull, publicat fa vuit anys en el número 233 de «Qüestions de vida cristiana» que inaugurava la col·laboració entre l'Abadia de Montserrat i la Fundació Joan Maragall.

El procés eclesial passava de la «Catalunya serà cristiana o no serà», cita atribuïda al bisbe Josep Torras i Bages (1846-1916), a una altra tesi que tenia en compte nous factors com la secularització i l'allunyament de sectors de les societats europees, inclosa la catalana, respecte al catolicisme. «Una de les grans dificultats de la nostra Església a Catalunya —explicava Carbonell— han estat les derivades de no haver-se pogut desplegar plenament com l'Església catòlica a Catalunya. Estic convençut, canviant la famosa cita del bisbe osonenc, que a Catalunya, l'Església serà catalana o no serà».

Per ésser plenament catalana, l'Església ha de donar resposta a tres desafiaments, segons Carbonell. Ser capaç d'arrelar-se i d'esdevenir referent crític en la nova i canviant societat catalana. Deslliurar-se d'un model d'evangelització impulsat per l'Església espanyola que no es correspon a la de Catalunya. Seguir el camí impulsat pel Concili Vaticà II que consisteix a ser una Església dialogant, oberta, senzilla, compromesa amb la justícia i els més pobres.

Tres personatges, que compliren 90 anys durant el 2016, han viscut en aquest marc eclesial català dibuixat per Carbonell. Són referents de diverses generacions, creients o no. El bisbe Jaume Camprodon, mort el passat 26 de desembre. El teòleg Josep Maria Rovira Belloso i mossèn Josep Dalmau.

Bisbe Camprodon. Claus d'una existència creient

Jaume Camprodon és l'últim dels bisbes que vivia dels que signaren «Arrels cristianes de Catalunya» (27 desembre 1985), document ratificat 25 anys després (21 gener 2011) per l'episcopat català. Escriu el seu «Comiat» a la Pasqua del 2008, als 89 anys i escaig, vuit anys abans del seu traspàs. Aquest testament espiritual ofereix les claus de la seva existència.

El bisbe Jaume és un home creient: «La fe, regal de Déu que confio que m'acompanyarà fins al dia que aquest cos digui prou i em trobi cara a cara amb el Déu amor, en qui ja ara, si bé en el misteri, vivim, ens movem i som». Viu períodes de nit: «Quan les hores de foscor han garbellat l'esperança, les paraules de l'Apòstol ("Sé de qui m'he fiat"), escrites des del captiveri, m'han fet llum, ni que sigui a través d'una esclatxa». Experimenta que ser cristià, com ha escrit Francesc Torralba, és un procés i que mai no s'és del tot cristià: «Amb els anys he anat prenent consciència de l'abast d'aquest anunci ("Busqueu Jesús de Natzaret")». Declara ser home d'Església, d'una Església deficient: «Confesso sense reticències que aquesta fe l'he rebuda i me la garanteix, tot i les seves deficiències, l'Església de Jesucrist, una, santa, catòlica, i apostòlica».

El bisbe Jaume creient en Déu estima el món i el seu país: «La vida és bella i reca deixar-la (...) Dono gràcies als meus pares amb qui, juntament amb la parla catalana, vaig aprendre a confegir i a resar el Parenostre, i a estimar la terra». El bisbe Francesc Pardo va dir en l'homilia del funeral: «El bisbe Jaume escriu en una carta que els qui hem nascut a Catalunya o hi anem enfonsant les arrels hem d'emular-nos per servir-la més i millor en tots els camps on la vida es desplega, perquè aconsegueixi la personalitat que per dret de naturalesa li correspon. L'amor a la pàtria, i l'amor es comprova en el servei, no és accessori a l'esperit cristià».

El bon bisbe Jaume cerca Déu més en la vida que en les doctrines o en determinades religiositats: «El Senyor es fa present enmig del dolor i a través de tantes persones que malden fer costat i cobrir les necessitats dels altres a costa d'elles mateixes (...) Déu és entre els cru-

cificats i entre els altruistes d'avui. No el busqueu en el cercle dels aposentats i les parafernàlies, encara que es vesteixin amb orles de religiositat (...) En aquesta hora de comiat em dol i em penedeixo de no haver dedicat el temps degut i més energies a ajudar a descobrir amb la paraula i sobretot amb la pròpia vida els senyals del Regne».

El bisbe Camprodon ja va manifestar, el 2006, la voluntat de donar el seu cos a la ciència: «Ho he decidit com una aportació a la societat de la qual he rebut tant, i com un gest de comunió amb el pa partit i compartit en la taula de l'Eucaristia». Demana fins a sis vegades perdó a Déu, a l'Església i als altres en el seu «Comiat». I es mostra serè i esperançat davant el propi traspàs: «Amb molta pau perquè tinc plena confiança en la Pasqua del Senyor Jesús (...) I prou. En aquests moments s'imposa el silenci. Un silenci contemplatiu de la pròpia vida i de la misericòrdia de Déu que es va obrint camí en cada un de nosaltres. Adéu-siau i a reveure».

Teòleg Rovira Belloso. Sintonia amb Jesús i compromís

Josep M. Rovira Belloso també escriu sobre reptes de futur en el número 233 de «Qüestions». «Un dels reptes principals de la teologia a Catalunya —afirma— és arribar a tenir un so propi, com és el desig de les orquestres simfòniques». Quatre criteris, al seu entendre, ajuden a fer un servei teològic cristià. Partir del que pensa la gent, però anant més enllà, cap a la revelació de Jesús, el Fill de Déu. Saber narrar la bella història que és la fe. El nivell intel·lectual ha de ser senzill, transparent, positiu. El teòleg narrador no oblidar que hi ha una complicitat entre el cor de l'oient i la paraula, que és l'element afectiu de la narració.

Rovira Belloso mostra aquesta complicitat o sintonia entre el cor humà d'oient i la paraula de Déu. Parla i escriu sobre la fe i el compromís eclesial. Així fou també en una conversa sobre el seu llibre *La fe cristiana en la societat actual* (setembre 2009). Va exposar unes consideracions que són vigents enguany: «Crec perquè estimo i confio. El meu cor té set del Déu que m'és vida. Crec perquè tinc *feeling* amb

Déu, amb Jesús (...) L'Església ha de ser llavor, ferment, llum, testimoni. Té tres missions: predicar l'Evangeli; celebrar la litúrgia donant culte a Déu en el misteri de Crist; viure tot tipus de caritat per adoptar la forma de vida de Crist. L'Església no està destinada a organitzar la societat temporal, ni té un projecte hegemònic sobre ella mateixa. Ja es contenta amb tenir minories significatives que orientin sobre què és l'home per tal que aquest no sigui un pur factor robòtic de la cadena de producció i consum».

Mossèn Dalmau. Comiat de Gallifa

Josep Dalmau, mossèn Dalmau, ha estat homenatjat a Gallifa pels seus 90 anys, al Santuari de la Mare de Déu de l'Ecologia que ell va impulsar (1986).

Dalmau ja deixa de ser rector de Gallifa. Ho expressa en una carta de comiat. «Benvolguts conciutadans i feligresos. Faig 90 anys i 65 com rector de Gallifa. Ara degut a l'edat i al meu estat de salut (agreuïjat per la bactèria que m'han encomanat a l'hospital), el senyor bisbe de Vic ha trobat oportú nomenar un nou rector per aquest poble situant-me a mi com a rector emèrit. Segons m'ha comunicat el responsable del bisbat, Mn. Oliva, el nou rector serà l'actual rector de Sant Feliu de Codines, Mn. Martí Kabamba. Des d'aquí li dono la més cordial benvinguda. Han estat molts anys entre vosaltres i n'he gaudit molt. Com a tot arreu mai es fa al gust de tothom, en especial quan un té criteri propi i defensa les seves idees. I en aquest sentit, ja sabeu, que sempre he estat en contra de les imposicions i de les dictadures. Us dono les gràcies a tots i espero que ens anirem veient per Gallifa».

L'escriptora i historiadora Amàlia Bosch i Datzira coneix Josep Dalmau des que ella tenia 8 anys i el mossèn és enviat el 1956 a Gallifa. Explica algunes experiències: «La fe, malgrat que hagi transcendit menys que l'activisme polític perquè no és tan atractiva a nivell de comunicació, es troba en la base del pensament i les actuacions de mossèn Dalmau. És el motor principal de la seva vida (...) Creu que

L'Església ha de ser present, implicar-se en la realitat política, social i territorial. Aposta decididament per Catalunya (...) Arrenca d'un profund humanisme, de creure en l'home per damunt de tot, perquè encarna en si mateix la imatge de Déu (...) És un gran creient».

Papa Francesc. «No violència activa» i desobediència

El Papa Francesc, en aquests temps convulsos, indica unes pautes sobre la missió de l'Església en el món del 2017. Ho fa en el seu missatge per a la Jornada Mundial de la Pau corresponent al nou any. El nucli del plantejament papal és aquest: «Fem de la no-violència activa el nostre estil de vida». Cal remarcar que Francesc parla de la no violència «activa». Prossegueix: «Desitjo reflexionar sobre la no violència com un estil de política per a la pau (...) També Jesús va viure en temps de violència (...) Ell va indicar el camí de la no violència, que va mantenir fins el final, fins la creu, mitjançant la qual va construir la pau i va destruir l'enemistat (...) Ser avui veritables deixebles de Jesús significa també acceptar la seva proposta de no violència».

Francesc posa com a models, entre altres, Mahatma Gandhi en l'alliberament de l'Índia i Martin Luther King Jr contra la discriminació racial. El Papa beneeix personatges practicants de la no violència activa i de la desobediència civil. L'acció cívica del cristià Martin Luther King fou coherent amb el seu discurs. Deia: «No hauríem d'oblidar mai que tot el que Adolf Hitler feu a Alemanya era legal. Ajudar i consolar els jueus a l'Alemanya de Hitler era il·legal». Feia pedagogia: «Hi ha dos tipus de llei: les justes i les injustes. Sóc el primer a defensar que s'obeeixin les lleis justes. Tots tenim la responsabilitat, no només legal sinó també moral, d'obeir les lleis justes que es promulguin. Però, a la inversa, tots tenim la responsabilitat moral de desobeir les lleis injustes». Argumentava: «Estic d'acord amb sant Agustí quan diu que una llei injusta no és llei».

L'Església a Catalunya. Referèndum

La controvèrsia sobre legalitat i democràcia és crucial en la Catalunya del 2017. L'arquebisbe Joan Josep Omella declara: «L'Església anirà per allà on vagi el poble. Jo caminaré amb la gent, però vull que tots visquem i treballem pel bé comú i per la unió d'aquesta terra i d'aquesta gent. Polítics i religiosos estem al servei de tots ells». Omella acostuma a comentar als seus interlocutors que un bisbe ha d'acollir tothom, sigui quina sigui la seva opció política. És a dir, ha d'acollir el catòlic Jorge Fernández Díaz, dedicat a afinar fiscals, i el catòlic Xavier Trias, que es querella contra l'exministre argumentant que l'actuació ministerial és injusta i ha perjudicat greument la seva honorabilitat i la seva acció política.

Però acollir tothom implica acció, no passivitat. «L'Església és cridada a promoure el desenvolupament integral de l'home a la llum de l'Evangelí», segons el «motu proprio» del Papa que institueix el Dicasteri per al Servei del Desenvolupament Humà Integral. Acollir tothom també vol dir compromís i no indiferència o neutralitat. L'Església ha d'estar a favor de Martin Luther King i contra Hitler. L'Església, com diu Rovira Belloso, ha de ser llavor, ferment, llum, testimoni. Ha de transmetre l'Evangelí. Ha de proposar, no imposar, la doctrina social de l'Església inspirada en els valors evangèlics.

El Compendi de la Doctrina Social de l'Església dedica un capítol a «La Comunitat política» (del punt 377 al 427). Aquest capítol tracta de temàtiques ben actuals al món i a Catalunya, com l'autoritat política, la persona, el poble, els drets humans, la convivència, l'objecció de consciència, el dret de resistir, la democràcia, la participació política, la societat civil. I el referèndum? El número 413 del Compendi estableix: «El referèndum és també un instrument de participació política, en el qual s'acompleix una forma directa d'accés a les opcions polítiques. La institució de la representació no exclou, de fet, que els ciutadans puguin ser interpel·lats directament amb vista a les opcions de més gran rellevància de la vida social».